

י י ד י ש ע

פעסטער צייטונג

דערעם בלאטט ערשיינט דריי מאל וואכענטליך...

אויף דעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערען...

זעכצעהטער יארהאנג Nr. 111

בודאפעסט פרייטאג ז תשרי ה'תרמ"ד.

Budapest, 26. September 1884.

אן דיא פערעהרטען לעזער.

נאר אפש האבען וויר אויף דיא אונערדליך גראסע וויכטיגקייט דעם נייען רייכטומעם פיר דיא אונטערשידענע וועגנען וועלכע וויר שטענדיג איינער פארטראו נעמענדיגער וויר דיא נאך ביז יעצט קיין פארלאמענט דער וועלט געהאבט האט, אינער פארטראו, דיא קיינע אנדערע אויפגאבע קענט, אלס אים ווערנדיג צו בעקאמפען אונד בערעט אונד דערוועס אירע ציעל אויך מיט געוואלט זאמען אונד אווערלובען מיטטעלן צו ערדינגען דיא מיטגלידער דערוועס פארטראו זינד נאכין דאזי געשאפען הורף טאלע אויסברוכע, הורף שקאנ דאלע אונד לידעוועשאפטליכע אויפטרעטען דען רייכטאן אין פערזוהרונג צו ברינגען, דיא נע- מיטהע אים לאנדע אויפצורעגען, דען באדען פיר אירע רייבערישען פלאנע פארצויערטייען אונד אינע זאגע צו שאפען, פאן דער וויר ביז יעצט קיים אינע אהונט האטטען, אנדערע ווערנען שטענדיג דערוועס וועלדען הארדע גענענאכער דיא הער- שענדיג רעגירונגספארטראו, דערען הויפט אונד פיה- דער ערסט פאר איינען טאנען דאס פערשערעכען גענענען האט, דאס דער מיטטעל פירנען ווערד, דיא וויסענדיג בעסטע דעם אנטוועקטע מיטטעל צו בע- צווינגען אונד גענערווארטלעך דער מיניסטער- פראוידענט ווירד, אים דערוועס פארהאבען פאן דער נאנען מיטארטאט דעם הויפט, מיט זינד ווענע- נען אויסנאמען, אונטערשיטטע ווערדען, אין דער פארטראו דער אויסערשטליכען פירנען זיך וואל- לעמענטע, דיא פאס אנטוועקטע מיטטעל אונ- טענען זינד, אים דערוועס אונד נאנען ווירד דיא זיך יעדאך אין דעם קאמפע גענען דען אנטוועקט- מיטטעל בערעוועלען, דאסוועלכע לאסט זיך פאן דער פערדייניגטען אפצוויצאן זאנען, עס ווירד דאס אלא און קאמפ ווערדען בעוואנדערט אין דען ערסטען מאנאטען, וויר ער לידעוועשאפטליכער פירט אירע ווארדע.

אם 27-טען נאָועמבער דעם יאָהרעס 1881 איז דאס ביערמארכען פראנצויסקא מיטן און דעם נאליצישען דארפע לוצא ביאא פארזיטאן פער- שוואנדען, ערסט אס 6-טען סאטען דעם יאָהרעס 1882 ווארדע דיא לייכע דער מיטן אין דער נאָהע דער וואָהנען מאָנעס ריטטערס, ביא דעם זיא פיר- הער בעדענעסטע וואר, אויפגעפונדען, דאס האאר דער ערמאָדעטען וואר אבראורט א האלדע אוינע טעפעל שניטטוואנדע אונד דען בוך האטטע זיא אויפגעשניטטען; אינע אויסטליכע אונטערזוכונג ערנאב, דאס דיא מיטן שוואנגער געוועזען איז, אונד דאס דיא ביליגט 4 מאָנאטע אלטע לייכע- פריכט נאך אירער ערמאָדונג אים אירעם לייכע געטפערט ווארדע, דער ביינע שטאָכילסן, דען מאן אס טאנע דעם פערשיידענע דער מיטן אין דערען געוועלשטען גענענען האטטען ווארדע הורף שיענדארמען אין דיא קרויטטאדט רועשאו אבנעפירט וואָ דערעוועלכע פאר דעם אונטערזוכונג- ריכטער פאָלגענדע אויסזאגע מאכטע:

מאָנעס ריטטער האט מיר 50 טילדען געגעבען, דאס איך דיא פראנצויסקא מיטן אין זיינען קעללער לאקען אונד דארט ערמאָדען זאל, אויך וואָללעט דיא האט יעדאך נור דאנן אויספירנען ווענן ריט- טער דאביא זיין ווירד, ריטטער אויפלייגט אויך, אס אכנדע וואר דיא מיטן אים הוינע ריטטערס; ריט- טער שיקט זיא מיט מיר אין דען קעללער אויס עס וואס צו האַלען, ריטטער זעלבסט קאם אונס גלייך נאך, אים קעללער פערזענע און דעם מאַרדען מיט אינעם ביל פאן הינטען אינען שטרייך, ווא- ריף דיא צוזאמענשטריכען, דאנן קאם אויך דיא פרייא ריטטערס אונד דעסען ביידע טאָכטער אין דען קעללער, ריטטער גינט דעם מאַרדען דען האלו אויף, דאנן אפגעטעט ער אירען בוך אונד געטפערטע אים דעמוועלכען דיא לייכעפריכט, דען דיא מיטן וואר פאן אידס שוואנגער אונד דאס איז זאָ געברייך ביא דען ווען, דאס איך דיא לייכע- פריכט דער פערשאַרבענען העררייכענעמען מיטטען, דיא פאמיליע ריטטער, וועלכע דער נאנען אָרם פיר ווערד אכטבאָיע, ערלויבע אונד פערדייכע פונעשען קענט, ווארדע וואָפארט איינצעאנען אונד מאָנעס ריטטער אונד דעסען פרייא האבען זייט דעם דאס געפאָנגען ניכט פערלאסטען.

גראסען פערבינדונגען אים אינע אונד אויסלאנדער- ער מאַליכע דעם אונס וויר קיינעס אנדערען זאָהלי- כען בלאטטע, אן אינערע פערעהרטען לעזער אויס עס, דעזע אינערע קראפט נור נאך צו שטייגערען, אויף דאס וויר רעכט באלד אים דער "ווישען פעסטער צייטונג" אין סאָנלייך ער שיינענע דער דעם בלאטט מאכען קאנען.

דיא רעדאקצאן דער "ווישען פעסטער צייטונג."

טיטא-עסלאו אין גאליציען.

ווען אינערע פערעהרטען לעזער אינער גאָסטעס בלאטט צו האַנען בעקאממען ווערדען, ווירד אין קראקא אין פראַנצעס בערעטס בענא- נע האבען, דער דיא אפגעשליכע מינונג ניכט פיעל וועניגער אינערעסערען דורשען, אלס דער פראַנצעס פאן טיטא-עסלאו, מיט דעם ער אויך זאָגט פיעל אַהנליכעס האט; עס איז דעם דער פראַנצעס דעם פאָר זעט ער שוואַך רענענערייכטע צום טאָדע דורך דען שטראַנג פער אורט הילטען ער פאָר דעם מאָנעס אונד ניטל ריטטער.

דאס ארטהייל דעם געשוואַרענענענענענענענע פאן רועשאו איז נאך צעהנטאָנדיגער פער- האַנדלונג אס 27-טען נאָועמבער דעם יאָהרעס 1882 געפאלט וואָרדען; פאן דען אונטערזאנען וואר- דען דרייא מאָנעס אונד ניטל ריטטער אונד דער ביינע שטאָכילסן צום טאָיע פער אירטוועל; ווארדענע דיא ביינען טאכטער מאָנעס ריטטערס, ביינע אונד הורף פרייגעשראכען ווארדען, דער פראַנצעס ווארדע דאנן נאָוויורט (ערגענערט), עס ווארדע אינע נייע אונטערזוכונג איינעלייטעט, דיא לייכע דער ערמאָדעטען פראנצויסקא מיטן נאכמאלס, (צום צווייטען מאל) אויסגעראכען, דאס ארטהייל פאן זאכטעפאָרדענען פאן נייעס אינע געהאַלט, אונד אס 26-טען דערוועס ווירד ענדליך נאך פאסט פארהאנענע אונטערזוכונג אינע נייע פער האַנדלונג פאר דעם קראקויער געריכטשאַף זיינען אפגאָנע געהאטען; אינערע לעזער ווערדען זיך ווייסען נאך עראַנגען, וועלכעס אויפזעהן דיע- זע אוינגליקליכע פראַנצעס, בעוואַנדערט אבער דאס ארטהייל דעם רועשאויער געשוואַרענענענענענענע זיינער צייט געמאכט האט, וויר האלטען עס אלא פיר נאָטווענדיג דען זאכטעפאָרדען קריג צו וויע דערהאַלען, דאמיט זיך אונטערע לעזער אין דער פער האַנדלונג לייכט צורעכע פירנען קאנען, וויר האבען אויך אנטשאלטען געטראַפּען, דאס וויר גענויע אונד מאַליכעס דאשע ריכטע אבער דען נאנען פערלויף דער פער האַנדלונג געבען, אונד פאן אללען פאָרגאָנגען אין קלאַרעס בילד ביטען קאנען.

שארען מיססען אלאו דיא אונגליקליכען וואזען
טראגעדיע.

יודישע וואלהלם הא מינקייט.
בארען ישראלעסע פאן ראטהערל, דיא אס
13 טען מאיין דיעסעס איהרעס אין לאנדאן גע-
שארבען איז, האט לויס איהרעס מעסטאמענטע,
וועלכעס דעם פערנאנגענע וואצע געריכטליך
צוגעגעבט ווארדע, דיא סוממע פאן 108,000 פאונד
שמעלינג (1,080,000 גולדען) צו וואהלאהאמיג-
קייט צוועקען (צווייטע יודישען) פערמאכט.

די יודישע שרעקקענס האט אס,
ווא אונטער ווען ערעלליכעס נאך ניע פאר-
געקאמפן איז, שפעטלעך זיך אס צווישען מאנ-
ראש השנה אין נאדא-אבאני (שטאצאן נאכטס
סאלאנאק) אב, דער 27 יארהייגע נוסטפאכטער מא-
רויט וויס וואר אין ויגע קוויגע פערלעכט, דיא
עלשערן וויינערטען זיך הארמאנאקייט דאס מאדען
איהם צור פרויא צו געבען, אונד זא בעשלאס דען
וויס ויגעס אונד דעם לעבען וינער קוויגע אין
געוואלטהאמטע ענדע צו בערישען; אונד דיעזע
שרעקקענסהאט פארטע דעם אונגליקליכע אס
צווישען מאנ ראש השנה פארמיטטאן אים, דיא
עלשערן דעם מאדענס ווילמען אים נאטעסדיגע,
ווארערדע וויס אין דאס הויז ויגעס אנקעסל גינג.
דאס מאדען וינער לעבע וואר אללין אים צימ-
מער, באלד דארפן הארען דיא דרויסען ווילענדע
דינערשאפט צוויי שיסעס פאללען, זא אילמען
אינס צומער, אונד דא לאנגע בערישעס ביידע,
וויס אונד וינע קוויגע, מע דורכשאססענדע ברוסט
טאך אויף דער ענדע, דער וואמען דער עלשערן
אונד דאס ענטזעצען אין דער מאנגען געמינדע
לאסט זיך אנטאגליך בעשרייבען.

ווא ערוועקט אונזערע געהערטען פיענומער-א-
מען אונד פריינדע זיך מיט איהרען צושייפטען נור די-
רעקט אן אינזערע רעדאקצאן צו ווענדען אונד דיא
אדרעסעס אימער דייטליך וויא פאלגט אינזעבען:
יודישע פעסטער צייטונג
וואסענער בולוואר נוממער 29,

Jüdische Pester Zeitung
Waltner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבעריכט.
פעסטער-פרייען.

געשריידע-געשעפט, וויצען וואר געטעסן מעסען צו
מארקטע געבראכט, דער פערקוף וואר שוואך, 12000 מעסער-
צענטער ווארדען פערקויפט.

11 יען (נייע) שטייע 100 מעסער 80 קילא
8.25 קילא. 100 מעסערעס 79.7 קילא 8.25 גולדען. —
200 מעסער-צענטער 79 קילאגראם 8.10 גולדען. —
100 מעסער-צענטער 79 קילאגראם 8.25 גולדען. —
200 מעסער-צענטער 78 ק. 8. גולדען. — סעסער-
באדען 1200 מעסער-צענטער 81 קילא 8.25 גולדען. —
אָבער-שטייע 200 מעסערעס 78.5 קילא 8.50 גולדען. —
מארשער 100 מעסער. 76.5 קילא 7.90 גולדען. —
נאָראַנאָנישע 200 מעסערעס 77 קילא 7.70 גולדען. —
(אללעס פער 3 קאנאטע.)

קאַן 6.50—6.80 פער קאסט.
געטעסע וואַסער-וואַרע 5.30—6.20 גולדען. סאַל-
וואַרע 7.50—8. גולדען.
קאַפּער (נייא) 5.90—6. גולדען.
הוקאָרען 6.40 גולדען.
רעסעס מאַנאַשער פּרייס צו 12%—13 גולדען.
קאַהלרעס 11.75—13 גולדען.

מערימינע-געשעפט. וויצען פער הערעס 7.85—7.86
גולדען. פער פרייהאדע 8.34—8.35 גולדען. האפער פער
הערעס 6.10 גולדען. האפער פער פרייהאדע — גולדען.
קוקורין פער מאוויג 1885 5.62 גולדען.
בערלי-פרייע (פער 100 קילאגראם וואסס זאק
פרייא אב פעסעס) נומ 16 : 0 גולדען. 70 קר. נומ 1 : 16
גולדען. 20 קר. נומ 2 : 15 גולדען. 80 קר. נומ 3 : 15 גולדען
— קר. נומ 4 : 14 גולדען. 90 קר. נומ 6 : 13 גולדען. 30 קר.
גולדען. 12 גולדען. 60 קר. נומ 11 : 7 גולדען. 80 קר. נומ 8 :
10 גולדען. 90 קר. נומ 8.4 : 9 גולדען. 70 קר. נומ 7 : 8.4

גולה 80 קר. מינע קלייע 4.20 גולה. נראָבע קלייע 3 גולה.
90 קרייצער.
שפּורטזוכ. נייע פעסחאָדע אים קליינען — 28. גולה.
אָיס נאַפּען 27.50 גולה. אַלעס פעסחאָדע — 32—32.25 גולה.
אַללעס פער 10000 ליטער-מעסערענטע.
ערדעפּעלע (נייט) 2.50—2.60 גולה. פער מעסער-
צוועקשקען. באַנשישע אין זאק 20.45—20.90 גולה.
סערבישע 20.08—20.45 גולה.
האַנגו בעלישערשער פער אַקאָמפּ 32—33 גולה.
וואַכס ראָקענייע 138—140 גולדען.
קנאַפּען, אַטאַרישע 14.50 גולדען.
ריבאַל, צו 86 גולה. פער מעסער-
רעפּעס-קובען. 6 גולה.
אַנשליסט, (הלב) 48—48 גולה.
פער-אַלעיאַט, 34—24.50 גולה.

מאָל אויך גמרא פיר אַנאַפּענער; אויך מיט ער-
דער אַנגאַרישען שפּראַכע קונדו זיין רעפּלעקטיר-
הענדע האבען איהרע געזעע געבט צייגניסעסן
פאן אַרטהאָדאָקסען ראַבבניערן אַבער רעליגיאָזע
אונד מאָדאַלישע אַיפּפּהאַרונג אן הרב הנאן האַב-
דקהלנינו ביו שפּאַטעסענעס הדימ סכות הכע"ל
אינצווענדען.

מ א ל ש ו ו א (געמלינער קאָמפּ). 1884.
פיר דיא קאָמפּיסיאָן דעם "בית אפּיסי"
נוספּ אנאַפּערדער. שריפטפּהרער.

קאָנְקוּרֵה
בייא דער העיזען איהרעלישען קוילעס-
געמינדע איז דיא שטעללע אייגעס געפירטען
לעהרעס לעדיגען שטארקעס, וועלכער דער אונגאַ-
רישען אונד דייטשען שפּראַכע אין וואַס אונד
שרייט מאַכטיג איז, מיט דעם איהרעס געהאלטע
פאן 200 גולה. אונד גאנצער פערשעפּעניג אס 16 טען
אַקאָמבּער צו בעזעטען. רעפּלעקטורענדער הא-
בען איהרע געזעע וואַכס צווינגסען פאן גלייב-
ווידיגען פערזאָנליכקייטען האַכסטעס ביו צום
1 טען אַקאָמבּער אן דען געפּערטעטען אינצווענדען.
Diós-Győr, סעפטעמבער 1884.

פּיכס ווילמאַש שולפּאַועס.
דיא בוכהאַנדלען פאן
שטערנבערג עט קאָמפּ.
בוואַדעס, פּאַפּאנאַכאָט 16

עמפּפּעהלט איהר דאָסעס לאַנגע פאן אלמען אונד
נייען ספרים, ספּרי זתורה, מחזורים דייטש אָדער
אינגאַריש איבערזעצט, געבעטעבער אין פּיינסען
אינבענדען פאן סאַט, ביין אונד עכט עלפּענדין.
מילתים פאן שפּאַצאללע צו 2—2 גולדען מילתים
פאן זיידע צו 3—3 גולדען, שפּירות פאן 1.50—5 גולדען.

דיא שאַנסטען גאַלדשטימערעיען
אויף פּרוכט, מאַנטעל לסימ, מכסה
לשלהן, הופּה, ספה אונד בערדע-
סייבער. אויף פּעראַנגען ווערדען מיסטרע-
צייגינגען איינגעזענדעס. אויך זנד פּערינע אר-
בייטען אס לאַנגער. לחג הסכות, אתרונים
מבחרים לילובים וחדסים ען גראם אונד ען דעסאַיל
ווערדען פּערקויפּער קאַנגען בייא אונס אויך דירעקט
פאן שרייעס צום טאַנעסמיר בעשעללעך.
אין אינזערעס פּערלאַנגע אַיז וואַכען זייטען

לוחות הפעלים
istr. iskolák számára, methodikusan rendezte és
nyelvtani jegyzetekkel ellátta Füredi Ignác.
képzőtánár. — Ára 20 kr.

יאַנקרענאַלע.
זאָבען אין צווישער אַיפּפּלאַנע ערשיינען:
זאַמסלונג זאַמסלויכער ביין אינקלוזיע 1848 ער-
לאַסטען, אויף דיא אַיפּפּאָבונד דעם שפּאַר-
טעס אונד דעם האַנדעלס מיט וויין, בער, שפּירי
טום, שאַנס אונד ליקאָדע בעזענליכען פּעראַד-
נינגען, זאַיזאן אן וואַסוויקאַנגען אונד האַנדעלס-
קאַמפּערן געריכטעטען מיטסערדעללען אַיפּפּאַל-
הוינגען, זייען פיר רעאַליענאַכטער, קאַפּלעס,
ווירטע, בראַנשווינגערענער אַיז ווי אַנענט-
בערהליכע בראַשער אַיז פיר אַיז ווי בייא
M. TAIZS, בוּדאַרוקער אַיז פּיינסקוּהאַכען
צו האַבען.

אַרנאַלד קאַרוס גראַבטישינג לאַנגער
בוואַדעס, ווייטענע-שפּראַכע ני 14
גענעיאַבער דער ראַדיאַלשפּראַכע, אונד לאַדישאַסע
אַיס אַזישען הויג
עמפּפּהלס זיך אללען יענען, וועלכע דיא שרייבע
פּעריכט דעם גראַבטישינגעטעס צו ערפּלעקען
האַבען, זענד שאַנע גראַבטישינג אַיזס מאַיאַד
אונד גראַנטי אַיז-גראַבטער אַיזוואַהל. קאַרדעקטע
גראַוירונגען, זענד שאַנע שריפטען מיט עכטער
פּעראַללונג ווערדען בעסטעס אַיזספּאַהאַרט.
(אַ שכת אונד ווי"ט אַיז טעשערעס)
אויף פּעראַנגען וויר אין אַיללוצירטער פּייזע
קראַנז איינגעזענדעס

לאָטאַזאַיע הויג 35 טעטעמבער 1884.
11 יען . . . 67 82 80 71 33
גראַן . . . 64 65 85 71 18
מעמערשויא . . 58 27 72 70 57

פּעראַטוואַרישליכע רעדאַקטער: מאַקס סאַבאַלטיש.

קאָנְקוּרֵה
אן דער העיזען העבראישען שולע "בית
אפּיסי" איז דיא שטעללע איינעס לעהרערס מיט
דעם יאהרעסגעהאלטע פאן 400 פּלי אַי פּרייער וואַ-
נינג צו בעזעטען, וועלכער מיט דיא בעפּאַהאָנונג
האַבען דיא האַרעיקע קלאַסע, תּניך מיט ריין
דייטשער איבערזעצונג אונד אַיבליכען קאַמעני-
טאַרען וויא אויך דקדוק צו אינטערריכטען, יענע

